

การเสริมสร้างคุณลักษณะความพอเพียงของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ที่เรียนด้วยกระบวนการทำความเข้าใจในค่านิยม*

ปราโมทย์ จันทร์เรือง¹

(วันที่รับบทความ: 30 สิงหาคม 2561; วันที่แก้ไขบทความ: 18 ตุลาคม 2561; วันที่ตอบรับบทความ: 12 พฤศจิกายน 2561)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณลักษณะความพอเพียงของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตที่เรียน ด้วยกระบวนการทำความเข้าใจในค่านิยม และ 2) เปรียบเทียบคุณลักษณะความพอเพียงของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตที่เรียนด้วยกระบวนการทำความเข้าใจในค่านิยมระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 28 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ 2) แบบประเมินคุณลักษณะความพอเพียงได้ค่าความเชื่อมั่น 0.85 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบที

ผลการวิจัยพบว่า

1. คุณลักษณะความพอเพียงของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตที่เรียนด้วยกระบวนการทำความเข้าใจในค่านิยม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก
2. คุณลักษณะความพอเพียงของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตที่เรียนด้วยกระบวนการทำความเข้าใจในค่านิยมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: คุณลักษณะความพอเพียง, กระบวนการทำความเข้าใจในค่านิยม

* บทความวิจัย สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, 2561

¹ รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, E-mail: power-raisin@hotmail.com

---

The Enhancing of Sufficiency Economy Character of Bachelor Degree of Education Students by Using Value Clarification*

Pramote Chanrueang¹

(Received: August 30, 2018; Revised: October 18, 2018; Accepted: November 12, 2018)

Abstract

The purposes of the study were to 1) study sufficiency economy character of bachelor degree of education students by using value clarification and 2) compare sufficiency economy character of bachelor degree of education students by using value clarification between before and after learning. The sample consisted of 24 the bachelor degree of education students, the musical program Using simple random sampling. The instrument were 1) lesson plan and 2) a sufficiency economy character test with a reliability of 0.85 Data were analyzed in terms of mean, standard deviation, and t-test.

The results were as follows:

1. The sufficiency economy character of the students after learning by using value clarification overall, was a good level
2. The sufficiency economy character of the students after learning by using value clarification higher than before learning at a significance level of .05

Keywords: Sufficiency Economy Character, Value Clarification

---

* Research Articles from Curriculum and Instruction Program, Faculty of Education, Thepsatri Rajabhat University, 2018

¹ Associate Professor, Curriculum and Instruction Program, Faculty of Education, Thepsatri Rajabhat University, E-mail: power-raisin@hotmail.com

ความสำคัญและปัญหาการวิจัย

ในปัจจุบันบทบาทของสถาบันการศึกษาคงไม่สามารถทำหน้าที่เป็นเพียงสื่อกลางเพื่อมุ่งเน้นให้นักศึกษามีความรู้ความสามารถในการแสวงหาอาชีพและดำรงอยู่ในสังคมปัจจุบันเท่านั้น เพราะการปลูกฝังให้นักศึกษามีความรู้แต่ขาดคุณธรรมย่อมทำให้เกิดการแข่งขันเพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์ที่ตนเองพึงประสงค์ โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องทำให้ความหมายของบัณฑิตในปัจจุบันจึงต้องเป็นผู้ที่มีความรู้และคุณธรรมเพื่อใช้ความรู้ภายใต้การกำกับของธรรม ซึ่งจะส่งผลให้ชีวิตเกิดสันติสุขและสันติภาพในที่สุด การดำรงชีวิตให้เกิดสันติสุขจึงต้องเข้าถึงการมีชีวิตที่เรียบง่าย พอเพียง ให้ดำเนินไปในทางสายกลาง ไม่ประมาท ไม่โลภ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผลมีภูมิคุ้มกันในตัว ตลอดจนใช้ความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตให้รอดพ้นจากวิกฤติ มีความมั่นคงและยั่งยืน ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ซึ่งแสดงตามความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติตน ของประชาชน ตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน จนถึงระดับภาครัฐให้ดำเนินไปอย่างถูกต้องเหมาะสม (ราชบัณฑิตสถาน, 2556)

จากการจัดการเรียนการสอนในหมวดวิชาชีพครู รายวิชาความเป็นครูพบว่านักศึกษาส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจและค่านิยมในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, 2559) จึงมีความสำคัญและความจำเป็นเป็นเบื้องต้นสำหรับนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ซึ่งเป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์จะต้องมีคุณลักษณะความพอเพียงอันเป็นค่านิยมที่พึงประสงค์และเป็นแบบอย่างที่ดีต่อศิษย์ในวันข้างหน้า ผู้ประกอบวิชาชีพครูพึงตระหนัก มีความรู้ความเข้าใจ ทักษะปฏิบัติและจิตสำนึกอันดีงามโดยกระบวนการทำความเข้าใจในค่านิยม (Value Clarification) ตามแนวคิดของราธส์และไซมอน (Raths, Harmin and Simon, 1996) เป็นวิธีการและขั้นตอนที่สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดค่านิยมที่ถูกต้องโดยผู้เรียนมีโอกาสเลือกค่านิยมซึ่งเป็นสิ่งที่บุคคลยึดถือ มีคุณค่าควรแก่การเทิดทูนรักษาไว้มีการปฏิบัติเป็นประจำเป็นกิจวัตรซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นการเลือก 2) ขั้นการเห็นคุณค่า และ 3) ขั้นการปฏิบัติตาม โดยรายละเอียดของแต่ละขั้นจะได้นำเสนอต่อไปนี้ ด้วยเหตุผลนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะดำเนินการวิจัยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความพอเพียงด้วยกระบวนการทำความเข้าใจในค่านิยมของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต และจะได้นำผลวิจัยดังกล่าวไปปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนรายวิชาชีพครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะความพอเพียงของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตที่เรียนด้วยกระบวนการทำความเข้าใจในค่านิยม
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะความพอเพียงของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตที่เรียนด้วยกระบวนการทำความเข้าใจในค่านิยมระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน

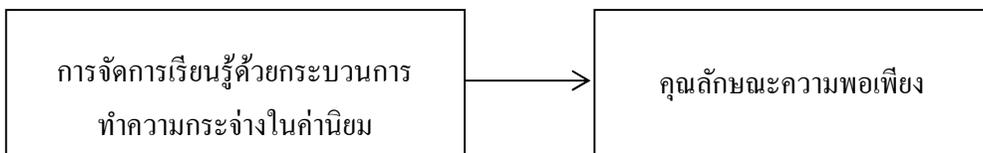
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การเสริมสร้างคุณลักษณะความพอเพียงนั้นมีความสำคัญและจำเป็นสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพครู ซึ่งต้องได้รับการปลูกฝังในช่วงศึกษาเล่าเรียนในคณะครุศาสตร์ทุกสถาบัน ซึ่งสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2550) ได้ให้รายละเอียดบทบาทหน้าที่ตามเกณฑ์มาตรฐานที่ 8 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน ทั้งด้านกาย กิริยา วาจา และจริยธรรมที่เหมาะสมกับความเป็นครูอย่างสม่ำเสมอที่ทำให้ผู้เรียนเลื่อมใสศรัทธาและถือเป็นแบบอย่าง ซึ่งความพอเพียงเป็นคุณลักษณะสำคัญของการเป็นครูในการดำเนินชีวิตในทางสายกลาง ไม่ประมาท ไม่โลภ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัว ตลอดจนใช้ความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตให้รอดพ้นจากวิกฤติ มีความมั่นคงและยั่งยืน ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ตามที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชพระราชนานไว้เป็นแนวทาง

สำหรับแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะความพอเพียงด้วยกระบวนการทำความเข้าใจในค่านิยม (Value Clarification) ตามแนวคิดของราธส์และไซมอน (Raths, Harmin and Simon, 1966) เป็นวิธีการและขั้นตอนที่สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดค่านิยมที่ถูกต้อง โดยผู้เรียนมีโอกาสเลือกค่านิยมซึ่งเป็นสิ่งที่บุคคลยึดถือ มีคุณค่าควรแก่การเทิดทูนรักษาไว้มีการปฏิบัติเป็นประจำเป็นกิจวัตร ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นการเลือก 2) ขั้นการเห็นคุณค่า และ 3) ขั้นการปฏิบัติตาม

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 12 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาภาษาไทย สาขาวิชาภาษาอังกฤษ สาขาวิชาดนตรีศึกษา สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป สาขาวิชาคณิตศาสตร์ สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา สาขาวิชาสังคมศึกษา สาขาวิชาพลศึกษา สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย สาขาวิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ สาขาวิชาเคมี และสาขาวิชาวิศวกรรมไฟฟ้า

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ที่กำลังเรียนรายวิชาความเป็นครู ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 28 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random Sampling) ด้วยวิธีจับสลากโดยใช้สาขาเป็นหน่วยการสุ่ม

เนื้อหา ได้แก่ เนื้อหารายวิชาความเป็นครู ประกอบด้วย ความหมาย ความสำคัญของการศึกษา แผนการศึกษาและปรัชญาการศึกษา กฎหมายการศึกษา บทบาทหน้าที่ครู คุณธรรม จรรยาบรรณ และคุณลักษณะครูไทยที่พึงประสงค์ บุคลิกภาพ มาตรฐานวิชาชีพ สภาวิชาชีพครู และสมรรถภาพความเป็นครู

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการทำความเข้าใจในค่านิยม

ตัวแปรตาม ได้แก่ คุณลักษณะความพอเพียง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการทำความเข้าใจในค่านิยมผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ซึ่งเป็นอาจารย์คณะครุศาสตร์และสอนรายวิชาความเป็นครู ซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสม

2. แบบประเมินคุณลักษณะความพอเพียง เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) 1.00 ทุกข้อ และได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.85

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 ระยะเวลา 16 สัปดาห์ๆ ละ 3 ชั่วโมง จำนวน 13 แผน

2. ทำความเข้าใจกับนักศึกษาถึงวิธีการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการทำความเข้าใจในค่านิยม และทำการทดสอบก่อนเรียน โดยใช้แบบประเมินคุณลักษณะความพอเพียงด้วยกระบวนการทำความเข้าใจในค่านิยม จำนวน 20 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น

3. ดำเนินการทดลองโดยผู้วิจัยเป็นผู้จัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

4. เมื่อสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้ตามกำหนด แล้วทำการทดสอบหลังเรียน โดยใช้แบบประเมินคุณลักษณะความพอเพียง

5. นำผลคะแนนจากแบบประเมินคุณลักษณะความพอเพียงมาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลคุณลักษณะความพอเพียงหลังเรียน โดยใช้สถิติบรรยาย ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและกำหนดเกณฑ์ในการแปลผลดังนี้

4.51-5.00	หมายถึง	มีคุณลักษณะความพอเพียงมากที่สุด
3.51-4.50	หมายถึง	มีคุณลักษณะความพอเพียงมาก
2.51-3.50	หมายถึง	มีคุณลักษณะความพอเพียงปานกลาง
1.51-2.50	หมายถึง	มีคุณลักษณะความพอเพียงน้อย
1.00-1.50	หมายถึง	มีคุณลักษณะความพอเพียงน้อยที่สุด

2. เปรียบเทียบคุณลักษณะความพอเพียงระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนด้วยกระบวนการทำความเข้าใจในค่านิยม โดยใช้สถิติทดสอบทีแบบสองกลุ่มสัมพันธ์ (dependent samples t-test) ดังปรากฏผลวิจัยดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาคุณลักษณะความพอเพียงของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตที่เรียนด้วยกระบวนการทำความเข้าใจในค่านิยม ดังปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 คุณลักษณะความพอเพียงของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตที่เรียนด้วยกระบวนการทำความเข้าใจในค่านิยม $\bar{X}$

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ข้าพเจ้ามีความเชื่อมั่นว่าความพอเพียงเป็นสิ่งที่ดี	3.97	0.78	มาก
2. การประหยัดอดออมทำให้เราทุกคนมีอนาคต	3.85	0.65	มาก
3. ข้าพเจ้าทำบุญชิริบ-จ่ายประจำวัน	3.65	0.75	มาก
4. ข้าพเจ้าปฏิบัติตนด้วยความพอเพียงตามแนวพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	3.71	0.63	มาก
5. ข้าพเจ้าภูมิใจที่ตนเองมีคุณลักษณะความพอเพียง	3.80	0.76	มาก
6. ความพอเพียงเป็นแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสม	3.93	0.83	มาก

ตารางที่ 1 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
7. ความพอเพียงทำให้ข้าพเจ้าพอกินพอใช้ ฟังตนเองได้ ไม่เคียดแค้น	4.34	0.79	มาก
8. ข้าพเจ้าเต็มใจที่จะตัดค่าใช้จ่ายฟุ่มเฟือยออก	3.67	0.88	มาก
9. ข้าพเจ้าแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคคลที่ยึด แนวทางความพอเพียง	3.97	0.76	มาก
10. ข้าพเจ้ายึดทางสายกลางรู้จักใช้จ่ายดำรงชีวิต แบบพอประมาณ	4.10	0.79	มาก
11. การมีเหตุผลพิจารณาจากเหตุปัจจัย	3.86	0.61	มาก
12. ข้าพเจ้าเตรียมพร้อมสำหรับผลกระทบจากการลด ค่าใช้จ่ายและสิ่งฟุ่มเฟือยที่เคยชิน	3.60	0.67	มาก
13. ข้าพเจ้าปรับตัวได้หากจำเป็นต้องลดภาระค่าใช้จ่าย ไม่จำเป็น	3.74	0.58	มาก
14. ความรัก ความสามัคคีในหมู่คณะเป็นแนวทางที่ เหมาะสม	3.97	0.67	มาก
15. ชีวิตทุกคนย่อมมีศักดิ์ศรีพึ่งพาตนเองได้	4.10	0.79	มาก
16. ความอดทน มีความเพียร มีสติปัญญา ทำให้เรา บริหารจัดการชีวิตได้	3.57	0.94	มาก
17. คุณลักษณะความพอเพียงนอกจากเกิดประโยชน์แก่ ตนเอง ยังนำพาให้ประเทศชาติเจริญขึ้น	3.90	0.67	มาก
18. วิชาชีพครูจะต้องทำหน้าที่เป็นผู้นำและแบบอย่าง ความพอเพียงแก่ศิษย์	4.25	0.54	มาก
19. นักศึกษาคูควรเริ่มต้นปฏิบัติตนอยู่อย่างพอเพียง ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป	3.94	0.74	มาก
20. ข้าพเจ้ามุ่งมั่น ตั้งใจ และเต็มใจที่จะปฏิบัติตน เพื่อความพอเพียง	4.05	0.97	มาก
รวม	3.87	0.71	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า คุณลักษณะความพอเพียงของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตที่เรียน
ด้วยกระบวนการทำความเข้าใจในค่านิยมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.71)

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะความพอเพียงของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตที่เรียนด้วยกระบวนการทำความกระจ่างในค่านิยมระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบคุณลักษณะความพอเพียงของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตที่เรียนด้วยกระบวนการทำความกระจ่างในค่านิยมระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน

การทดลอง	n	$\bar{X}$	S.D.	t
ก่อนเรียน	28	3.10	0.31	
หลังเรียน	28	3.87	0.71	7.36*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า คุณลักษณะความพอเพียงของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตที่เรียนด้วยกระบวนการทำความกระจ่างในค่านิยมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

สรุปผลการวิจัย

1. คุณลักษณะความพอเพียงของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตที่เรียนด้วยกระบวนการทำความกระจ่างในค่านิยม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก
2. คุณลักษณะความพอเพียงของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตที่เรียนด้วยกระบวนการทำความกระจ่างในค่านิยมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

1. คุณลักษณะความพอเพียงของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตที่เรียนด้วยกระบวนการทำความกระจ่างในค่านิยม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเสริมสร้างคุณลักษณะความพอเพียงด้วยกระบวนการทำความกระจ่างในค่านิยมมีลำดับขั้นตอนที่เริ่มจากการเลือกได้อย่างอิสระ ผู้เรียนได้คิดทางเลือกหลาย ๆ ทางโดยคำนึงถึงผลที่เกิดขึ้นและเห็นคุณค่าของสิ่งนั้น จึงเลือกและยอมรับอย่างเปิดเผย มีความภูมิใจ ชื่นชมยินดี ถนอมรักษาค่านิยมนั้น จนถึงการปฏิบัติตามสิ่งที่เลือกเอาไว้อย่างสม่ำเสมอจนเป็นคุณลักษณะประจำตัวหรือนิสัยที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของราธส์และไซมอน (Raths, Harmin and Simon, 1966) ซึ่งสรุปไว้ว่าการสอนจริยธรรมตามแนวคิดกระบวนการทำความกระจ่างในค่านิยม คือ การช่วยให้ผู้เรียนเกิดความกระจ่างในความเชื่อในทัศนคติในพฤติกรรมและในความรู้สึกของตนเอง หน้าที่ของครู อาจารย์ คือ การชี้แนะให้ผู้เรียนจุกคิดขึ้นมาว่าความเชื่อ ทัศนคติ พฤติกรรม และความรู้สึกของตนที่มีต่อสิ่งหนึ่ง ๆ นั้น เป็นไปตามเกณฑ์ของกระบวนการของค่านิยมอย่างแท้จริง และสอดคล้องกับงานวิจัยของซูดินาต รัตนจรณะ (2527) อัมพรรัตน์ วัฒนะโชติ (2536) และเทมเพิล (Temple, 1980) ซึ่งจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกระจ่างในค่านิยมแก่ผู้เรียนหลังเรียนสูง

กว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าการจัดกระบวนการทำความเข้าใจ
ภาระงานในค่านิยมที่นำมาใช้สอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความพอเพียง ซึ่งจะต้องใช้การคิด
เหตุผล ความพอประมาณ มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี โดยอาศัยเงื่อนไขสำคัญ 2 ประการ คือ เงื่อนไขความรู้
และเงื่อนไขคุณธรรมจิตใจ ผู้เรียนให้ชื่อสัตว์สุจริต รู้รัก สามัคคี ไม่โลภ ไม่ตระหนี่ และรู้จักแบ่งปัน
ให้ผู้อื่น มีความอดทน ความเพียร มีสติและปัญญา บริหารจัดการการใช้ชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการ
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550 ก: 13-16)

2. คุณลักษณะความพอเพียงของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตที่เรียนด้วยกระบวนการ
ทำความเข้าใจในค่านิยมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตาม
สมมติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยกระบวนการทำความเข้าใจ
ในค่านิยมดำเนินไปอย่างมีขั้นตอน 3 ขั้นตอนสำคัญ ๆ คือ ขั้นตอนการเลือก ซึ่งแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1) เลือก
ได้อย่างอิสระ 2) เลือกจากทางเลือกหลาย ๆ ทาง 3) เลือกโดยคำนึงถึงผลที่เกิดขึ้น ขั้นตอนเห็นคุณค่า
แบ่งได้ 2 ขั้นตอน คือ 1) การเลือกและการยอมรับอย่างเปิดเผย 2) มีความภูมิใจ ซึ่ชื่นชมยินดี และถนอมรักษา
ค่านิยมนั้นและขั้นตอนปฏิบัติตาม แบ่งได้ 2 ขั้นตอน คือ 1) การปฏิบัติตามสิ่งที่ตนเลือกเอาไว้ 2) การปฏิบัติ
อย่างสม่ำเสมอจนเป็นคุณลักษณะประจำตัว ซึ่งนาตยา ปิลันธนาพันธ์ (2528) ได้มีแนวคิดว่าขั้นตอน
ดังกล่าวช่วยให้ผู้เรียนได้แสดงความรู้สึก การแสดงความคิดในระดับต่าง ๆ อาศัยทักษะทางปัญญา
การสื่อสารด้วยวาจาและลักษณะอื่น ๆ มีการเลือกอย่างอิสระ และได้ปฏิบัติจนเป็นแบบแผนและคงที่
ประกอบกับความพอเพียงนั้นมีผลวิจัยเรื่องกระบวนการที่สัมพันธ์ความคิดและปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจ
พอเพียงของชุมชน (อเนกพงศ์ ธรรมาธิวัฒน์ และบุญช่วย สุทธิรักษ์, 2555) ทำให้ชาวบ้านมีกระบวนการที่
ความคิดที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมคือให้ความสำคัญกับความรู้ เน้นความสมดุล องค์กรและความยั่งยืน
การสร้างภูมิคุ้มกันที่เข้มแข็ง การปรับตัวอันเป็นองค์ความรู้ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลย
เดชทรงพระราชทานไว้ให้แก่ประชาชนชาวไทย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ในการจัดกิจกรรมการสอนอาจารย์ควรให้นักศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรม การใช้คำถามให้
กำลังใจให้เหตุผลเสริมแรงและเวลาในการคิดอย่างเหมาะสม
2. ควรสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนที่กระตุ้นส่งเสริมการทำความเข้าใจในค่านิยม
อย่างเต็มที่
3. การสอนด้วยกระบวนการทำความเข้าใจในค่านิยมควรกระทำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ
จะทำให้เสริมสร้างคุณลักษณะความพอเพียงได้อย่างแน่นแฟ้นฝังแน่นในจิตวิญญาณครู

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการสอนด้วยกระบวนการทำความเข้าใจในค่านิยมเปรียบเทียบกับวิธีอื่น ๆ ในการสร้างคุณลักษณะความพอเพียง
2. ควรศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะความพอเพียง เช่น สถานภาพของครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู ผลการเรียนรู้ ฯลฯ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี. (2559). รายงานการประกันคุณภาพการศึกษาของคณะครุศาสตร์. อุดรธานี.
- ชุตินาถ รัตนจรณะ. (2527). การศึกษาค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี ในวิทยาลัยครูภาคกลาง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพฯ.
- นาตยา ปิลาธนนานนท์. (2528). เอกสารการสอนชุดวิชาจริยศึกษา หน่วยที่ 6-10 สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บางกอกบลิ๊ตการพิมพ์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550 ก). การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2550). กฎหมายเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา เล่ม 2. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.
- อเนกพงศ์ ธรรมาธิวัฒน์ และบุญช่วย สุทธิรักษ์. (2555). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการน้ำของจังหวัดเพชรบูรณ์ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืน. เพชรบูรณ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- อัมพรรัตน์ วัฒนะโชติ. (2536). ผลของการใช้โปรแกรมการสอนตามแนวคิดของราชสี สาร์มิน และไชมอน ที่มีต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนไทยรัฐวิทยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- Raths, L.E., Harmin, Merilland Simon Sidney B. (1996). *Values and Teaching*. Columbus ohio: Charles E. Merrill Publishin.
- Temple, A.K. (1980, November). The Effect of Values Clarification Process on Students View of Their own and Peer Values, *Dissertation Abstracts International*. 40: 5816-A.

*****